

سرشناسه:

قائمى مقدم، محمدرضا، ۱۳۵۰ -

عنوان قراردادی:

روش‌های آسیب‌زا در تربیت از منظر تربیت اسلامی. ترکی.

عنوان و نام پدیدآور:

Egitimde Yanlıs Yontemler/ Dr. M. Rıza Kaimî Mukaddem; Çeviri Rıdvan Murat Altun.

مشخصات نشر:

قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۹۳: ۲۰۱۴.

فروست اصلی:

مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۹۳/۱۴۷/پ۷۴

فروست فرعی:

نمایندگی ترکیه ۱

شابک:

۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۹۱۰-۶

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: ترکی.

موضوع:

اسلام و آموزش و پرورش

موضوع:

انحراف اجتماعی

شناسه افزوده:

آلتون، رضوان مراد

شناسه افزوده:

Altun, Rıdvan Murat

شناسه افزوده:

جامعة المصطفی ﷺ العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

شناسه افزوده:

Almustafa International University Almustafa International

Translation and Publication center

رده‌بندی کنگره:

BP ۲۳۰/۱۸/تی۹۰۴۹۵۲ ۱۳۹۳

رده‌بندی دیویی:

۲۹۸ /۴۸۳

شماره کتابشناسی ملی:

۳۵۹۷۶۸۵

Eğitimde Yanlış Yöntemler

Dr. M. Rıza Kaimî Mukadde

**Çeviri
Rıdvan Murat Altun**

**Uluslararası El-Mustafa (s.a.a)
Tercüme Ve Yayın Merkezi**

Eğitimde Yanlış Yöntemler

Yazar: Dr. M. Rıza Kaimî Mukaddem

Çeviri: Rıdvan Murat Altun

Baskı tarihi: 2014

Yayın: Uluslararası El-Mustafa (s.a.a) Tercüme Ve Yayın Merkezi

Baskı: Narencistan - Tehran

Tiraj: 300

ISBN: 978-964-195-910-6

روش‌های آسیب‌زا در تربیت

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
تیراژ: ۳۰۰
چاپ: نارنجستان
قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

نویسنده: محمدرضا قائمی مقدم
مترجم: رضوان مراد آلتون
زبان: ترکی استانبولی
چاپ اول: ۲۰۱۴م / ۱۳۹۳ش / ۱۴۳۵ق

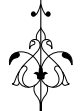
© **Kitabın bütün hakları yayıncıya aittir.**

- IRAN, Tehran, İnkılab Cad. Vesali Şirazi ve Kudüs caddesi arasında, Osku sok. No: 1003.
Tel: +98 21 66978920
- IRAN, Qom, Şehitler Meydanı Hüccetiye Cad. Uluslararası El-Mustafa (s.a.a) Tercüme Ve Yayın Merkezi.
Tel: +98 25 37839305-9
- IRAN, Qom, Muhammed Emin Bulvanı Salarya yol ayrımı Uluslararası El-Mustafa (s.a.a) Satış Ve Basın Bürosu. Tel: +98 25 32133106 fax: +98 325 2133146

www.pub.miu.ac.ir

miup@pub.miu.ac.ir

Bu eserin hazırlanmasında katkıda bulunanlardan teşekkür ederiz.

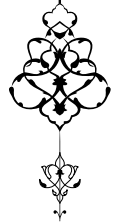
İçindekiler

› Başlarken.....	11
› Önsöz.....	13

BİRİNCİ BÖLÜM

Uygunsuz İsim ve Lakap Koymak

1. Uygunsuz İsim Koymaktan Sakındırmak.....	20
1.1. <i>Güzel Bir İsim Koyulması Çocuğun Hakkıdır</i>	20
1.2. <i>Peygamber'in Uygulamasında Kötü İsimlerin Değiştirilmesi</i>	21
1.3. <i>Diğer Rivayetler</i>	22
2. Uygunsuz Lakap Koymaktan Sakındırmak.....	25
2.1. <i>Kur'an-ı Kerim'in Açık Ayeti</i>	26
2.2. <i>Nakledilen Hadisler</i>	27
2.3. <i>Müslüman'ın Saygınlığı Çiğnenemez</i>	29
3. Kötü isimler, Uygunsuz Lakaplar ve Sonuçları.....	29
3.1. <i>Kötü İsim ve Kişisel Zararları</i>	29
3.2. <i>Kötü İsim ve Toplumsal Zararları</i>	33
4. İnsanları Etiketlemek ve Sonuçları.....	35
4.1. <i>İzzet-i Nefis Zarar Görebilir</i>	36
4.2. <i>Toplum Dışlayabilir</i>	36
4.3. <i>Akrabaları Dışlayabilir</i>	36
4.4. <i>Sapkın Kimselere Yönelebilir</i>	36
4.5. <i>İyice Yoldan Çıkabilir</i>	36
• Bölüm Özeti.....	37

İKİNCİ BÖLÜM

Eğitmenlerin Öğrencilere Ayrımcı ve Adaletsiz Davranışları

1. Dinî Kaynaklarda Ayrımcılık.....	41
1.1. Genel Deliller.....	41
1.2. Özel Deliller.....	44
2. Eşitliğe Evet, Ayrıma Hayır.....	46
3. Hangi Ayrımcılık Yasaklanmıştır?	47
4. Ayrımcılık ve Sonuçları	50
4.1. Eğitmenlere ve Ebeveyne Yönelik Zararlar	51
4.2. Üstün Tutulan Öğrenci ve Çocuğa Yönelik Zararlar	52
4.3. Diğer Öğrencilere ve Çocuklara Yönelik Zararlar	54
5. Önlem ve Tedavi.....	58
• Bölüm Özeti	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İkrah, İcbar, Tahmil ve Tahakküm

1. Zorlamanın Dinî Kaynaklarda Yasak Oluşu	64
2. Zorlamanın Tatsız Sonuçları.....	77
2.1. Eğitilmemek.....	77
2.2. İzzet-i Nefsin Tezyifi.....	79
2.3. Nifak ve İkiyüzlülük.....	79
2.4. Misilleme Girişimi.....	80
2.5. Kötülüğü Öğrenme.....	80
• Bölüm Özeti	80

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Aşağılama ve Hakaret

1. Allah Kullarını Aşağılamanın Haram Oluşu.....	86
2. Aşağılama Yöntemleri.....	88
2.1. Alaya Alma.....	88
2.2. Sitem.....	90

İÇİNDEKİLER

2.3. Ayıp Arama	93
2.4. Töhmət.....	95
2.5. Sövmək	97
3. Aşağılamanın Sonuçları.....	99
3.1. Diğer İnsanların Saygınlığını Görmezden Gelmek.....	100
3.2. Hayır İşlerden Uzak Durmak.....	100
3.3. Tekebbür ve İsyân	101
3.4. Nifak ve İkiyüzlülük.....	101
• Bölüm Özeti	102

BEŞİNCİ BÖLÜM Cedel ve Mira' (Tartışma)

1. Kavram Tanımlaması.....	105
1.1. Cedel.....	105
1.2. Mira'	106
2. Cedel ve Mira' (Tartışma) Çeşitleri.....	108
1.1. Yerilen Tartışma.....	110
3. Eğitim Alanında Tartışma Yöntemi.....	118
4. Tartışmanın Sonuçları	118
4.1. Bireysel Sonuçlar.....	120
4.2. Toplumsal Sonuçlar.....	122
• Bölüm Özeti	125

ALTINCI BÖLÜM Söz ve Eylemin Farklı Olması

1. Ayetler ve Hadisler Açısından Söz ve Eylem Uyumu.....	129
2. Ayetler Açısından Söz ve Eylem Farklılığı.....	133
2.1. Nifak ve Münafıklarla İlgili Ayetler	135
2.2. Ahdini Bozma ve Ahde Vefasızlıkla İlgili Ayetler	136
2.3. Yalan ve Yalancılarla İlgili Ayetler	138
2.4. Fısk ve Fasıklarla İlgili Ayetler	140
3. Eylemsiz Söyleme Hadislerin Bakış Açısı.....	140

4. Söz ve Eylem Çelişkisi ve Sonuçları.....	142
4.1. Öğrencide Nefret Uyandırması.....	143
4.2. Öğrencide Güvensizlik Oluşturması	144
4.3. Riya ve Nifakı Öğretmek	146
4.4. Saygınlığı Kaybetmek	146
4.5. Günaha Cesaret Etmek.....	147
5. Eğitimde Yalanı Kullanmak	147
• Bölüm Özeti	154

YEDİNCİ BÖLÜM

Tenbih (Ceza)

1. Tenbih Kavramının Tanımı.....	157
2. Cezanın Etkisinin Gerçekleşmesi.....	159
3. Ceza Uygulamasının Sınırları	160
4. Ceza Çeşitleri.....	160
5. Cezanın Uygulama Merhaleleri.....	161
5.1. Görmezden Gelme.....	161
5.2. Yüz İfadesini Değiştirmek.....	162
5.3. İma Yoluyla Ceza.....	163
5.4. Doğrudan Uyarı	163
5.5. Tehdit Etmek	164
5.6. Mahrum Bırakmak	165
5.7. Kınamak	168
5.8. Dayak.....	168
6. Metodun Kuralları.....	171
6.1. Hüsn-ü Zan.....	171
6.2. Eylemlere Tepki.....	171
6.3. Öğrencinin Saygınlığının Korunması	172
6.4. Af ve Görmezden Gelmenin Önceliği.....	172
6.5. Öğrencinin Şartlarını ve Durumunu Göz Önünde Bulundurmak ...	173
6.6. Özrü Kabul.....	173
6.7. Acele Etmemek.....	174

6.8. <i>Hataya Bulaşmadan Önce Hücceti Tamamlama</i>	174
6.9. <i>Dolaylı Uyarılar</i>	175
6.10. <i>Hata Yapıldığına Emin Olmak</i>	175
6.11. <i>Şahsiyeti Değil, Eylemi Kötülemek</i>	175
6.12. <i>Ceza, Sadece Hatalıya Verilir</i>	176
6.13. <i>Öğrencinin Hatayı ve Cezasını Bildiğine Dikkat Etmek</i>	176
6.14. <i>Olumlu Özellikleri Göz Önünde Bulundurmak</i>	177
6.15. <i>Geri Dönüş İçin Yeşil Işık</i>	177
7. <i>Ceza Metodunun Zararlarını Tanıma</i>	178
7.1. <i>Ceza ve Suçlamada Acele Etmek</i>	178
7.2. <i>Ceza ve Yermeye Aşırı Gitmek</i>	178
7.3. <i>Kızgınlık Halinde Ceza Vermek</i>	178
7.4. <i>Hassas Noktalara Vurmak</i>	179
7.5. <i>Cezada Gevşeklik ve Afta Aşırılık</i>	179
7.6. <i>Cezanın Ardından Öğrenciye Suçlu Gözüyle Bakmak</i>	180
• <i>Bölüm Özeti</i>	181

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Zararlı Yöntemler ve Benlik Algısı İlişkisi

1. <i>Benlik Algısı Nedir?</i>	185
2. <i>İnsanın Özsaygıya ve Değerli Hissetmeye İhtiyacı</i>	187
3. <i>Özsaygıya İslâm'ın Bakışı</i>	189
4. <i>Zararlı Yöntemlerin Özsaygının Yıkımında Etkisi ve Olumsuz Benlik Algısının Şekillenmesi</i>	191
• <i>Bölüm Özeti</i>	194

DOKUZUNCU BÖLÜM

Zararlı Yöntemleri Kullanmanın Nedenleri ve Etkenleri

1. <i>Bilişsel Etken</i>	199
2. <i>Psikolojik Etken</i>	200
2.1. <i>Duygular</i>	200
2.2. <i>Ukdelerin Telafisi</i>	201

3. Eğitimsel Etken.....	202
4. Kültürel Etken.....	203
5. Diğer Etkenler.....	204
• Bölüm Özeti.....	206
› Uygulama Önerileri ve Eylemsel Çözümler.....	207
› Kaynakça.....	211

Başlarken

*H*er işin uygulamasının kendine özgü bir metodu vardır. Özgün olandan farklı bir uygulama amaca ulaşmayı engelleyecek ve sonuçta şaşkınlığa ve başıboşluğa yol açacaktır. Eğitimde de durum aynı şekildedir. Bu yüzden uygun olan yolun seçilmesi ve doğru seçimden sonra doğru şekliyle uygulanması önem arz etmektedir. Eğitim konusunun genişliği ve eğitime etki eden faktörlerin çok olması nedeniyle, (her ne kadar görüşte ve geçici olsa da) öğrenciyi etkileyen her türlü davranış eğitim yöntemlerinden sayılmış ve veliler ve öğretmenler o yöntemi kullanmışlardır. Hâlbuki bu yöntemlerin kötü etkisi, iyi etkilerinden çok daha fazladır.

İnsan davranışlarını tanımak, planlamak, kayıtlı altına almak ve korumak için insanî ilimler hakkında araştırma yapmak, insanlığın gerçek saadete ulaşması yolunda inkâr edilemez bir öneme sahiptir. Deneysel araştırma verilerinin yanı sıra akıl ve vahiy öğretilerinden istifade etmek, açık gerçekler ve toplumun kültürel ve temel değerlerini göz önünde bulundurmamak, her toplumda yapılan araştırmaların gerçeği yansıtması ve işe yaraması için dikkat edilmesi gereken esas şartlardır.

Toplumumuzda işe yarar bir araştırma yapmak için bir taraftan toplumsal gerçekleri, diğer taraftan da vahye dayalı sağlam öğretilerin kaynağı olan İslâm'ı tanımak zorunludur. Bu yüzden İslâmî ilimlerde dakik ve derin bir bilgiye sahip olmak, araştırmalarda da bu bilgiden faydalanmak, insanî ilimleri incelerken ve temellerini oluştururken özel bir yere sahiptir.

Peygamber'in (s.a.a) ve Ehl-i Beyt'inin (a.s) dinî eğitimdeki başarısı bizi, onların dinî eğitim siyerini zengin bir eğitimsel kaynak olarak incelemeye ve çağımızda dinî eğitimin zorlu yollarını aydınlatan bir ışık olması için, kullandıkları eğitimsel noktaları içinden çıkarmaya sevk etmektedir.

Elinizdeki kitap, genelde eğitim dalı üniversite öğrencileri ve özelde Danışmanlık, Eğitim Psikolojisi, İslâmî Eğitim ve Öğretim ve Eğitim Müdürlüğü lisans dalı üniversite öğrencileri için hazırlanmış müfredat kitaplarından. Fakat genel okuyucu kitlesinin, öğrenci velilerinin ve öğretmenlerinin rahatlıkla istifade edebilmesi için sade bir dilde kaleme alınmıştır.

Değerli üstatlardan ve görüş sahiplerinden bizimle işbirliği yaparak, bize yol göstermeleri ve önerilerde bulunarak bu eserin geliştirilmesi ve toplumun ihtiyacı olan konularda başka eserlerin hazırlanması hususunda yayınevimize yardımcı olmalarını rica ediyoruz.

el-Mustafa Üniversitesi Türkiye Temsilciliği
el-Mustafa Yayınları

Önsöz

Eğitim, insanın çeşitli boyutlarda yeteneklerini geliştirmektir. Hedefi ise insanın kendisi, Yaratıcısı, diğer insanlar ve tabiat ile olan iribatını dengelemektir. Gerçekleşmesi için de çeşitli boyutlarda dakik bir programa ihtiyaç vardır. Öyle bir program ki, bir yönden insanın sahip olduğu özelliklere ve gerçekliklerine, diğer yönden de insanî ve ilahî gerekliliklere ve değerlere göre düzenlenmiş olsun ve bu temele göre hedefler ve usuller belirlenerek programın uygulama yöntemleri belirtilmiş bulunsun. Bu meyanda, gerçekte mevcut vaziyetten istenilen vaziyete geçiş köprüsü olan bu yöntemlerin rolü çok önemlidir. Zira uygulanacak olan eğitim programı her ne kadar düzgün şekilde yapılmış olsa da ve her ne kadar ileri derecede hedef ve temeller üzerine belirlenmiş bulunsa da, eğer gerçekleştirme yolunda doğru ve uygulanabilir yöntemler icra edilmezse, sonuca ulaşamayacağı ve kısır kalacağı kaçınılmazdır.

Yöntem, lügatte yol, stil, biçim, forma ve teknik olarak açıklanmıştır. Istılahta ise hakikatin keşfi ve tanınması ve sarsıntulardan uzak durmak için kullanılan stil ve önlemler topluluğuna denir.¹ Ama eğitim ve öğretim alanında, eğitim konusundaki araştırmacılar her ne kadar eğitim yöntemleri hakkında görüş beyan etmişlerse de dakik ve belirli bir tanım belirtememişlerdir. Bu da, bazı durumlarda yöntem ve temelin birbirine yakınlığından dolayı bu ikisinin karıştırılmasına neden olmuştur. Örneğin bazıları “ilmin amel ile birleştirilmesi”ni, “iyiliği emretmek ve kötü-

¹ Muhsin Fermehinî Ferahani, Ferheng-i Tavsifiyi Ulum-i Terbiyetî, s.369.

lükten nehiy etmek”i veya “eğitimde dereceleme”yi temel ve diğer bazıları da bunları yöntem olarak tanımlamışlardır.² Biz de eğitim yöntemi kavramını tanımlama ve analizini yapma peşinde değiliz. Sadece hedeflediğimiz tanım hakkındaki görüşümüzü belirteceğiz.

Müellifin inancına göre, eğitim yöntemi, eğitmenin öğrenci üzerinde oluşturmak istediği etki için sergilediği davranışlar, sözler ve hallerdir ve bunların vesilesiyle eğitim hedefleri gerçekleşir. Yöntemler bazen genel, bazen de özel itibariyle dikkate alınır. Örnek olarak, ceza genel bir yöntemdir ve öğrencinin kötü davranışlarının azaltulması ve durdurulması için sergilenen öfke kaynaklı davranışlar topluluğuna denir. Bununla birlikte ceza, kınama, küsme, mahrum bırakma ve bedensel ceza vs. gibi davranışları da kapsamaktadır. Aynı zamanda eğitim yöntemlerinin bazen pozitif boyutları vardır; mesela teşvik etmek gibi, bu yöntemi uygulamanın terbiye açısından etkileri de oldukça fazladır. Yine bu yöntemlerin negatif boyutları da vardır; bunları uygulamamanın etkisi yine büyük olacaktır. Mesela iyi ve kötü öğrenciler arasında ayrımcılık yapmak gibi.

Eğitim ve öğretimde doğru yöntemleri, yanlış yöntemlerden ayırmak ve onları tanımak, bu mesleğin en büyük problemlerinden biridir. Bundan dolayı, eğitim yöntemleri alanında gerek öğrenci velileri ve gerekse eğitmenler tarafından doğru kabul edilmiş olan yanlışlıklar bulunmaktadır ve bunlar eğitim ve öğretimde ilerlemeyi yavaşlatmakta ve hatta eğitim ve öğretime ciddi zararlar vermektedir. Öğrenci velilerinin ve eğitmenlerin birçoğu, daha önceki nesillerden intikal etmiş olan adet ve inançlardan dolayı eğitim ve öğretimde uyguladıkları yöntemleri doğru sanmakta, bu yanlış yöntemleri uygulamada ısrarcı olmakta ve hatta uyguladıkları bu yanlış yöntemleri dinin bir buyruğu olarak görmektedirler. Hâlbuki kimi zaman dinin görüşü uygulanan bu yöntemlerde olumsuzdur.

Doğru eğitim yöntemlerini bilmemek ve eğitim ve öğretim alanında yanlış inanç ve yöntemleri anlatıp uygulamada ısrarcı olmak, eğitmenleri yollarından sapırmakta ve eğitim işini birçok problemle karşı karşıya getirmektedir. Belki de öğrencileri bu yanlış yöntemlerle eğitmek yerine onları kendi hallerine bırakmak ve hiç eğitmek daha doğru

² Behruz Refikî, Arayı Danışmandan-i Muselman Der Talim ve Terbiyet ve Mebaniyi An, c. 3, s. 272.

bir harekettir. Zira onları eğitmek durumunda, yaşamları hakkında kendi kendilerine doğru olanı bulma ihtimalleri vardır. Ancak öğrencileri yanlış eğitmek ve eğitmenin öğrencilere karşı yanlış ve hatalı davranışları onları başka bir tarafa yönlendirecek ve sonucu yıkıcı eğitimden başka bir şey olmayacaktır.

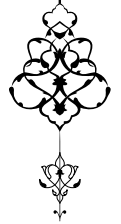
O halde eğitim ve öğretim alanında eğitim yöntemleri hakkında konuşmak, önemli ve zaruridir ve her ne kadar bu konu hakkında analiz ve araştırmalar yapıp ilmî eleştiriler yöneltilebilir doğrular ve gerçekler daha çok ortaya çıkacak ve doğru yöntemlerin uygulanabilirliği ve başarıları daha da çoğalacaktır.

Eğitim alanındaki üstatlar ve yazarlar daha çok doğru ve pozitif eğitim yöntemleri hakkında konuşup kitaplar yazmışlardır. Yani şu ana kadar zikredilen görüşleri ve aslında olması gerekenleri belirtmişlerdir. Ancak olmaması gerekenler ve yanlış ve negatif eğitim yöntemleri, başka bir tabirle “Zararlı Eğitim Yöntemleri” hakkında çok az söz söylenmiştir.

Zararlı eğitim yöntemlerinden kastımız, eğitimin amacına ulaşmak için eğitmen tarafından uygulanan ancak yıkımdan başka hiçbir etkisi olmayan söylemler, davranışlar ve tavırlardır. Elbette öğrenci üzerinde etki oluşturmak kastıyla yapıp yapılmadığının farkı yoktur. Zira her iki şekilde de negatif etki edecektir ve öğrenciyi birçok zararla karşı karşıya bırakacaktır.

Zararlı eğitim yöntemleri hakkında şimdiye kadar yazılmış eserler ya araştırma eser değildir ve sadece hatırlatma, öneri ve uyarı açısından kaleme alınmıştır veya bir psikoloğun ya da bir danışmanın elde etmiş olduğu tecrübeleri yazıp kitaplaştırmasıdır. Her halükârda bu eserler, dinî ve dinin bakış açısını beyan eden eserler değildir. Ayrıca görünüme göre bu tarz yöntemler hakkında dinin bakış açısını aktaran derli toplu ve akademik bir kitap henüz yazılmamıştır ya da en azından bendeniz araştırmalarımda böyle bir esere ulaşmadım. Elbette şunu da eklemeliyim ki, zararlı eğitim yöntemlerinden bazıları, çeşitli eserlerde dağınık olarak bir noktaya kadar araştırılmış ve beyan edilmiştir.

Elinizdeki eser bu eksikliği telafi etmek amacıyla kaleme alınmıştır. Bu kitapta mukaddes kanun koyucunun eğitim yöntemleri alanındaki nehiyleri araştırılmış, ayetlerin ve rivayetlerin bu konu hakkındaki bakış

açısı ile davranış ve yöntemler analiz edilerek bunların zararlarının, yararlarından çok daha fazla olduğu delillendirilmiştir. Bu araştırmada iki hedef göz önünde bulundurulmuştur:

Birinci hedef: Pratikte uygulanabilir olmalıdır. Zira din açısından zararlı yöntemleri araştırıp belirledikten sonra, öğrenci velilerini ve öğretmenleri yanlış ve zararlı yöntemlerle aşına edebilir ve uygulanabilir doğru yöntemleri alternatif olarak gösterebiliriz. Böylelikle eğitim ve öğretimin doğru ve güzel bir şekilde uygulanmasına yardımcı olarak yöntemleri uygulamada karşılaştığımız bazı problemleri çözmüş olacağız.

İkinci hedef: Bu hedef teoriktir. Böylelikle İslâmî eğitim ve öğretimin kapsamlı bir şekilde düzenlenmesine katkıda bulunmuş olacağız. Bu araştırma her ne kadar küçük de olsa, din tarafından beyan edilmiş olan zararlı yöntemleri analiz ederek, İslâm'ın eğitim düzeninin gelişmesine ve düzenlenmesine yardımcı olacaktır.

Bu eser dokuz bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümden yedinci bölüme kadar kitabın temelini oluşturan eğitimdeki zararlı yöntemlerin tanıtılmasından ve araştırılmasından bahsedilecektir. Bu bölümlerde zararlı yöntemlerin yedi tanesi ele alınacak ve her birinin kötü sonuçları açıklanacaktır. Bu zararlı yöntemler şunlardır: Uygunsuz isim ve lakap koymak, velilerin ve öğretmenlerin ayrımcı ve adaletsiz davranışları, zorlamak ve baskı, aşağılama ve hakaret, cedel (tartışma), söylem ve eylemin farklı olması ve ceza.

Sekizinci bölümde bu yöntemlerle insanın benlik algısı arasındaki irtibat ele alınmıştır; zararlı yöntemlerin, öğrencide olumsuz benlik algısını ne şekilde etkilediği beyan edilmiştir.

Dokuzuncu bölümde velilerin ve öğretmenlerin bu yöntemleri uygulama nedenleri açıklanmıştır. Sonda da kitabın içeriği göz önünde bulundurularak öneriler ve uygulanabilir yöntemler beyan edilmiştir.

Son olarak; bu kitabın tamamlanmasında bana yardımcı olan herkese samimi takdir ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Muhammed Rıza Kaimî Mukaddem
Temmuz 2003